

Llengua i Ús

Revista Tècnica de Política Lingüística

53

2n
SEMESTRE
2013

ISSN: 2013-052X

Experiències

2.1

La terminologia dels gestos tàctils

Un exemple de col·laboració i participació en la creació de continguts

Era terminologia des gesti tactils. Un exemple de collaboracion e participacion ena creacion de continguts

La terminología de los gestos táctiles. Un ejemplo de colaboración y participación en la creación de contenidos

The terminology of tactile gestures. An example of collaboration and participation in content creation

Marta Grané Franch

TERMCAT

El català *Llengua*
per a tothom

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

La terminologia dels gestos tàctils

Un exemple de col·laboració i participació en la creació de continguts

terminologia, gestos tàctils, tecnologia, interacció amb l'usuari, cocreació de continguts

En aquest article s'explica la definició, l'execució i la valoració del projecte sobre la terminologia dels gestos tàctils dut a terme pel TERMCAT, en el qual, com a singularitat, han participat directament els usuaris mitjançant una enquesta en línia oberta que plantejava algunes alternatives per denominar en català els gestos més habituals en la navegació per tauletes i telèfons mòbils.

Era terminologia des gesti tactils

Un exemple de collaboracion e participacion ena creacion de contenguts

terminologia, gesti tactils, tecnologia, interaccion damb er usatgèr, cocreacion de contenguts

En aquest article s'explique era definicion, era execucion e era avaloracion deth projècte sus era terminologia des gesti tactils amiats a tèrme peth TERMCAT, en quau , com a singularitat, an participat directament es usatgèrs mejançant ua enquèsta en linha dubèrta que plantejaue bères alternatiues entà nomenar en catalan es gesti mès abituaus ena navegacion per tauletes e telefons mobilis.

La terminología de los gestos táctiles

Un ejemplo de colaboración y participación en la creación de contenidos

En este artículo se explica la definición, ejecución y valoración del proyecto sobre la terminología de los gestos táctiles llevado a cabo por el TERMCAT, en el que, como singularidad, han participado directamente los usuarios mediante una encuesta en línea abierta que planteaba algunas alternativas para denominar en catalán los gestos más habituales en la navegación por tabletas y teléfonos móviles.

terminología, gestos táctiles, tecnología, interacción con el usuario, cocreación de contenidos

The terminology of tactile gestures

An example of collaboration and participation in content creation

This article explains the definition, execution and evaluation of the project carried out by TERMCAT on the terminology of tactile gestures. The direct participation of users through an open online survey was a notable feature of the undertaking, proposing alternatives in Catalan for the most usual gestures employed in navigating on tablets and mobile phones.

terminology, tactile gestures, technology, user interaction, co-creation of contents

Voldria dedicar aquest article a Rosa Colomer, que, en el seu lide-
ratge durant 10 anys al capdavant del TERMCAT, va procurar sempre
situar la col·laboració, la interacció i el servei als usuaris en el cen-
tre i la raó de ser de l'activitat.

Objectius

Una de les línies principals d'acció estratègica general del TERMCAT és promoure la transferència de coneixements i la difusió terminològica utilitzant les tecnologies i poten-
ciant la presència del TERMCAT a la xarxa. El desplegament d'aquesta línia estratègica inclou múltiples accions que es proposen assolir objectius diversos.

En el cas de l'experiència que ens ocupa, la terminolo-
gia dels gestos tàctils, ens vam proposar una actuació que havia de complir tres premisses bàsiques: en primer lloc, que fes visible la presència del TERMCAT i la termi-
nologia catalana a un públic ampli, potencialment usuari d'aquests termes; en segon lloc, que fos producte de la participació i col·laboració de la ciutadania, de mane-
ra que els usuaris s'hi sentissin estretament implicats; i en tercer lloc, i atès que no disposàvem de cap recurs econòmic addicional per dur-la a terme, que es materia-
litzés, tant en l'elaboració com en la publicació i difusió, només amb mitjans propis.

Tenint en compte aquestes consideracions, vam pren-
dre tres decisions principals: d'una banda, triar un àm-
bit d'especialitat que habitualment suscita un gran in-
terès en la societat en general, com és la tecnologia de consum massiu, per cobrir una llacuna neològica que havíem detectat; d'altra banda, implicar directament aquest públic interessat en la decisió sobre les propos-
tes terminològiques; i finalment, dur a terme el projecte només en suport web i utilitzar el ressò de les xarxes socials per a la difusió.¹

A continuació expliquem les diverses fases de definició i
execució del projecte.

La terminologia dels gestos tàctils

Definició del projecte

El fet de voler arribar a un públic ampli i de voler-lo implicar en la presa de decisions condicionava la definició del projecte.

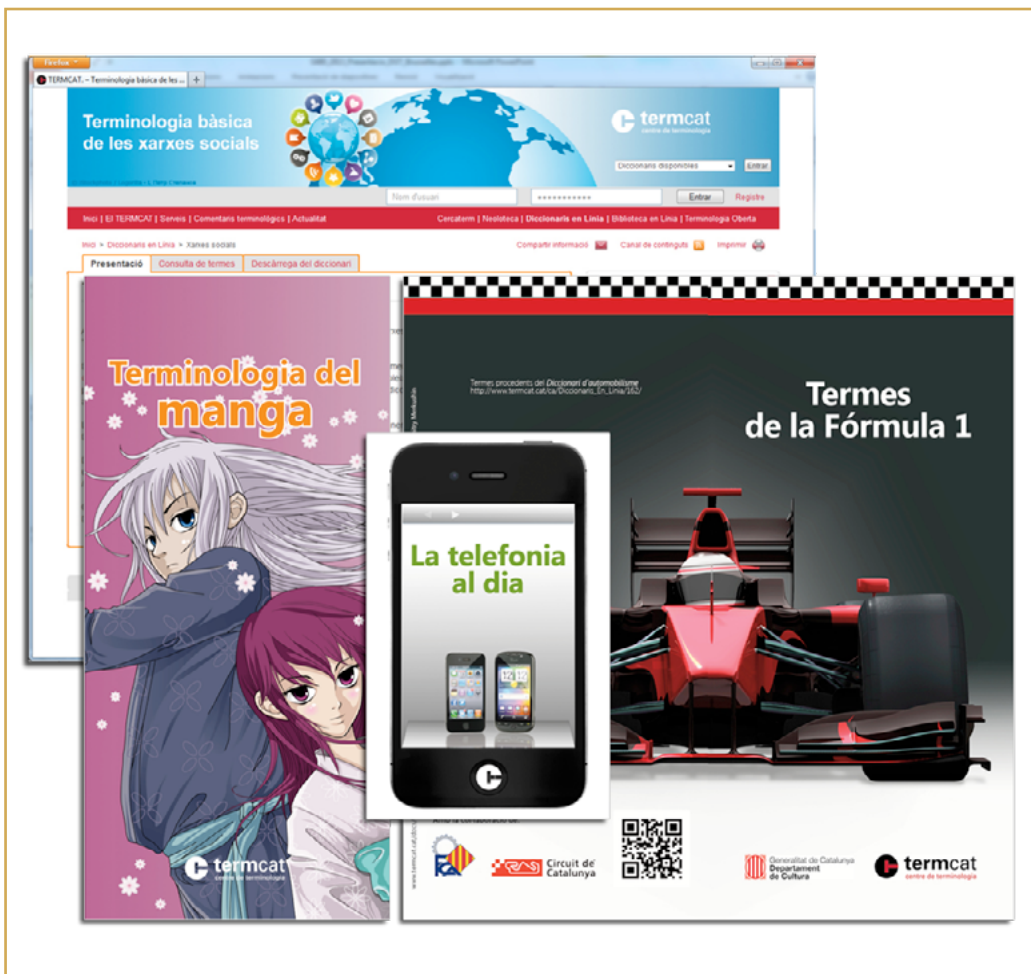
Si bé l'activitat terminològica del TERMCAT abraça el llen-
guatge de tots els àmbits d'especialitat, l'enfocament que requereix un o altre àmbit és diferent, depenent del nivell d'especialització, de l'extensió en l'ús d'aquell llenguat-
ge, del nombre d'usuaris potencials, i també de la seva penetració o no en contextos no especialitzats, com ara els mitjans de comunicació.

La terminologia dels gestos tàctils, que fa referència als moviments que s'executen en la navegació per disposi-
tius mòbils i tauletes, recull formes lingüístiques que són reconegudes i, en conseqüència, potencialment utilitza-
des per un gran nombre de persones, usuàries d'aquesta tecnologia. I es tracta d'un àmbit d'especialitat que ha-
bitualment suscita l'interès del mitjans de comunicació.

El fet de triar un àmbit temàtic de treball que generi un gran interès en la societat en general no és nou. En l'àm-
bit de la tecnologia de consum massiu, el TERMCAT ja ha dut a terme experiències de difusió. Concretament, i cen-
trant-nos només en els dos darrers anys, hem creat i difós un producte específic, *La telefonia al dia*, amb motiu del Congrés Mundial de Telefonia que se celebra a Barcelona pel mes de febrer. Tant en l'edició del 2012 com en la del 2013, el producte, que recull la terminologia bàsica associada als telèfons intel·ligents i les tauletes tàctils, ha tingut una acollida molt bona, sobretot a les xarxes

1. Convé dir que aquest projecte s'inspira en una iniciativa duta a terme per la Fundación del Español Urgente (Fundéu BBVA) en castellà publicat a <http://www.manualdeestilo.com/tabletas-gestos-tactiles-basicos/>.

socials. També, al final del 2012 vam publicar la *Terminologia bàsica de les xarxes socials*, que recull els termes utilitzats en la *Guia d'usos i estil a les xarxes socials de la Generalitat de Catalunya*. En altres àmbits d'interès per al públic generalista, podem destacar també durant el darrer any la creació i difusió dels *Termes de la Fórmula 1* i la *Terminologia del manga*.

Imatge 1: Altres productes elaborats pel TERMCAT sobre terminologia d'àmplia difusió.

La participació dels usuaris és un element sempre present en l'elaboració dels treballs terminològics. D'una banda,

els projectes tenen habitualment un equip d'especialistes que col·laboren estretament amb els terminòlegs en les diverses fases de treball; i de l'altra, al TERMCAT s'incentiva la participació dels usuaris generals amb un seguit d'espais d'informació periòdics sobre els treballs en curs del centre i les novetats en relació amb les eines i els serveis disponibles. Així, quinzenalment es publica al web l'espai «Nous termes en estudi», que dona compte de quins termes té en estudi el Consell Supervisor, perquè els usuaris hi puguin aportar informació addicional si en són experts o els coneixen especialment. I mensualment es publica l'espai «Consultes amb resposta», per compartir els casos terminològics que s'atenen des del Servei de Consultes del TERMCAT, i l'espai «Actualització del Cercaterm», que explica amb detall quines novetats incorpora cada actualització d'aquesta eina de consultes multilingüe. A banda, des de la «Bústia de suggeriments» s'atenen tots els comentaris sobre la terminologia que es difon o que està en curs de fixació, i des dels canals oberts a les xarxes socials també es recullen opinions i suggeriments dels usuaris.

En aquest projecte, però, ens vam proposar un pas més i vam plantejar la implicació dels usuaris com un element essencial i intrínsec del treball, en la filosofia de cocreació de continguts que impulsa el govern obert, i per això vam escollir un format d'enquesta que apel·lava directament a la tria d'una proposta terminològica o d'una altra.

Elaboració del producte terminològic

Un cop marcats els objectius del projecte i havent-ne planificat l'execució, vam començar el treball d'elaboració seguint les fases habituals de qualsevol producte terminològic. Tot i ser un producte singular, sobretot pel que fa a la implicació dels usuaris en la presa de decisions terminològiques, exigia unes fases de treball prèvies paral·leles a les de qualsevol treball terminològic sectorial: el buidatge de textos de l'àmbit, i la compleció i revisió de tots els camps propis d'una fitxa terminològica (denomi-

nacions en diverses llengües, definició i notes); en aquest cas, a més, tenint en compte que es tracta de termes que descriuen accions fàcilment identificables mitjançant icones, es va incloure, com a element complementari a la definició, una imatge de l'acció. En total, el producte va incloure 10 casos terminològics referents a 10 gestos tàctils diferents que corresponen a les formes angleses *tap*, *double tap*, *drag*, *swipe*, *scroll*, *pinch*, *spread*, *press*, *rotate*, *pan*. Tot aquest treball es va dur a terme amb el Gestor de Terminologia del TERMCAT, aplicació dissenyada específicament per tractar la terminologia de manera integrada, automatitzada i compartida, el qual permet una recerca de qualitat i en més d'una llengua.

Tanmateix, i contràriament al que es fa de manera habitual —generalment al final es valoren les diverses propostes catalanes i, prèviament a la publicació, amb el concurs de terminòlegs i especialistes, s'opta per la denominació que es considera més adequada, tenint en compte criteris lingüístics, terminològics i d'ús—, en aquest cas el treball es va aturar amb la recollida i valoració de les diverses alternatives que es consideraven adequades des d'un punt de vista lingüístic, amb la intenció que els usuaris en triessin una.

En aquest estadi, el material terminològic es va traslladar a un format d'enquesta en línia, utilitzant un senzill programari disponible al mercat que permetia la descripció de cada gest, a manera de definició, amb la inserció d'una imatge il·lustrativa; la votació entre diverses alternatives plantejades, i l'enviament de comentaris addicionals per part dels participants a l'enquesta.

termcat
centre de terminologia

Gestos tàctils

Volem fixar en català les alternatives més adequades per als gestos tàctils que s'utilitzen habitualment en tauletes i telèfons intel·ligents; les denominacions originals s'han establert en anglès, generalment com una especialització en aquest context d'una forma ja utilitzada en la llengua general. Ara, per fixar les alternatives catalanes amb recursos disponibles en la nostra llengua(*), voldríem tenir la col·laboració dels usuaris d'aquesta terminologia.

Us presentem a continuació les imatges(*) que els identifiquen, juntament amb el terme en anglès, una descripció del gest i una proposta d'alternatives catalanes possibles per a cada gest. Us agraïrem que escolliu l'alternativa que us sembli més adequada per a cada cas o que ens en proposeu alguna de nova.

1. TAP
Pressionar breument la superfície de la pantalla amb el dit.

Propostes catalanes

☐ tocar

☐ fer un toc

☐ pitjar

☐ prémer

Comentaris

2. DOUBLE TAP
Pressionar breument dues vegades la superfície de la pantalla amb el dit.

Propostes catalanes

☐ tocar dos cops

☐ fer un doble toc

☐ pitjar dos cops

☐ prémer dos cops

Comentaris

3. DRAG
Desplaçar un element per la pantalla en qualsevol direcció amb el dit sense perdre el contacte amb la superfície. Aquest gest s'utilitza, per exemple, per a canviar de lloc un element de la pantalla, per a desbloquejar un dispositiu, etc.

Propostes catalanes

☐ arrossegar

☐ desplaçar

☐ moure

Comentaris

Imatge 2: Extracte de l'enquesta publicada al web del TERMCAT.

Difusió

L'enquesta es va penjar al web del TERMCAT el 20 de juny de 2013 i es va destacar publicant en l'apartat «L'apunt terminològic» —espai permanent del web que recull comentaris sobre terminologia d'actualitat— un comentari que hi enllaçava. El comentari resumia la voluntat del projecte («fixar en català les alternatives més adequades per als gestos tàctils que s'utilitzen habitualment en tauletes i telèfons intel·ligents»), explicava breument l'origen de les denominacions («les denominacions originals s'han establert en anglès, generalment com una especialització en aquest context d'una forma ja utilitzada en la llengua general») i apel·lava a la col·laboració dels usuaris d'aquesta terminologia. Va estar disponible durant un mes.

Aquesta publicació es va ampliar amb la difusió per mitjà dels canals habituals del TERMCAT: tramesa per correu electrònic als grups d'interès del centre, publicació al Twitter, al Facebook i al blog. En el canal de Twitter, que és el que en va amplificar més la difusió, aquesta informació va tenir 9.400 impressions (suma dels seguidors del compte i dels seguidors de tots els usuaris del Twitter que el van repiular).

Imatge 3: Difusió de l'enquesta en «L'apunt terminològic», el Facebook i el Twitter.

Resposta de l'enquesta

Durant els 27 dies en què va estar disponible l'enquesta es van registrar 684 respostes. I l'apunt terminològic que introduïa l'enquesta va tenir 1.300 visualitzacions. La valoració que es va fer d'aquestes xifres és molt positiva i, a més, convé destacar també que no es van registrar incidències ni en l'accés ni en la resposta a l'enquesta. Tampoc no hi va haver cap comentari negatiu que desmereixés la iniciativa.

Per respondre l'enquesta no calia identificació de l'usuari o usuària, ja que es va considerar que no aportava cap valor a l'objectiu final de l'actuació; i tampoc no era imprescindible respondre tots els casos terminològics plantejats, ja que podia ser que alguns usuaris no coneguessin alguns dels gestos plantejats i, per tant, no convenia forçar-los a pronunciar-se si no en tenien una opinió formada o una experiència d'usuari que ho avalés.

En la resposta, no estava disponible la consulta dels resultats en temps real, atès que no era una opció possible en el programari extern triat per a l'enquesta. I d'altra banda, vam optar per no incorporar les alternatives plantejades en els comentaris dels usuaris que responien en l'enquesta general en curs, per no desvirtuar la integritat de l'enquesta de principi a fi, cosa que n'hauria dificultat el recompte de resultats.

Recollida de respostes i comentaris

Un cop tancada l'enquesta, vam fer un recompte de resultats immediat, amb la voluntat d'oferir als participants un retorn de la seva col·laboració al més pròxim possible a la data de la seva participació, a manera també d'agraïment per l'interès mostrat per la iniciativa. Per això, una setmana després de la finalització de l'enquesta, vam publicar una notícia que resumia els resultats obtinguts i vam presentar una versió del document d'enquesta actualitzat amb el percentatge de tria de cada una de les propostes.

També vam considerar important, atès l'elevat nombre de comentaris rebuts, d'incloure la llista de les alternatives no previstes plantejades pels usuaris en cada cas. En cadascun dels 10 casos plantejats, es van recollir un mínim de tres propostes noves.

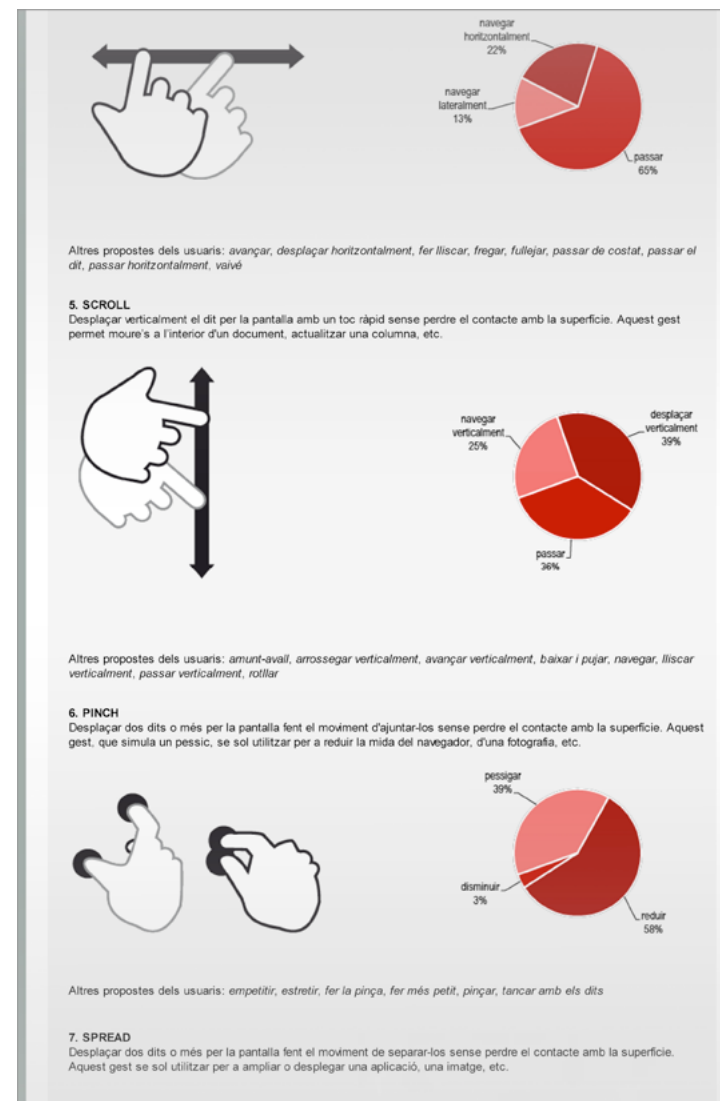
Aquest retorn dels resultats es va publicar en una notícia de l'apartat «Actualitat» del nostre web. S'hi destacava especialment que el treball no estava conclòs, sinó que a partir d'aquell moment els terminòlegs del TERMCAT iniciàvem la revisió de totes les respostes obtingudes amb l'objectiu de fixar finalment una alternativa catalana preferent per a cada gest. Reproduïm el text de la notícia a continuació:

Gairebé 700 usuaris participen en la fixació de la terminologia dels gestos tàctils

L'enquesta que el TERMCAT ha publicat al web durant el darrer mes sobre la terminologia dels gestos tàctils ha suscitat molt d'interès entre els usuaris, com demostren les 686 respostes obtingudes. Us presentem el resultat de les votacions a les propostes que plantejàvem, en què destaca el suport a les alternatives **tocar/fer un toc** per a *tap*, **fer un doble toc** per a *double tap*, **arrossegar** per a *drag*, **passar** per a *swipe*, **desplaçar verticalment** per a *scroll*, **reduir** per a *pinch*, **ampliar** per a *spread*, **mantenir pressionat** per a *press*, **girar** per a *rotate* i **fregar** per a *pan*.

A més, és important destacar que els usuaris han fet desenes de comentaris sobre l'ús de les propostes i també plantejant-ne de noves, com ara **clicar** per a *tap*, **repicar** per a *double tap*, **pinçar** per a *pinch* o **escombrar** per a *pan*. Moltes gràcies a tots!

Iniciem ara un procés de revisió de tota la informació obtinguda, amb la col·laboració d'experts de l'àmbit i amb l'objectiu d'elaborar fitxes terminològiques completes per a tots aquests conceptes, que puguin ser difoses tant al Cercaterm com també en un producte específic sobre la terminologia dels gestos tàctils. Us mantindrem al corrent d'aquest projecte.

Imatge 4: Extracte del document de resultats de l'enquesta publicat al web del TERMCAT. Es pot consultar sencer a <http://www.termc.cat/docs/enquestes/ResultatsEnquestaGestosTactils.html>

Anàlisi i tria final de propostes

Finalment, vam valorar d'implicar el Consell Supervisor del TERMCAT en la fixació d'aquests termes, per tres raons fonamentals que justifiquen l'estudi d'aquests casos per part del més alt organisme en la fixació de la terminologia catalana.

En primer lloc, es tracta sense dubte de denominacions noves sorgides de l'actualitat, de neologia. En segon lloc, es constata una forta fluctuació denominativa en català sobre aquestes formes, ja que conviu l'ús del manlleu anglès al costat de diverses alternatives catalanes. I en tercer lloc, la participació de tants usuaris en la presa de decisions legítima que el màxim organisme de la normalització de terminologia en català culmini el procés iniciat.

De la intervenció del Consell Supervisor, encara en curs en el tancament d'aquest article, en destaca especialment l'èmfasi en la definició dels conceptes. Atès que en alguns casos el mateix gest s'utilitza per a funcions diverses, el Consell ha donat prioritat a descriure el gest físic en la definició (per exemple, «Desplaçar dos dits o més per la pantalla fent el moviment d'ajuntar-los sense perdre el contacte amb la superfície.»), i a anotar de manera complementària els possibles resultats tècnics d'aquesta acció en les notes explicatives (per exemple, «Aquest gest, que simula un pessic, se sol utilitzar per a reduir la mida del navegador, d'una fotografia, etc.»).

Pel que fa a les denominacions, i per coherència amb el raonament anterior, a l'hora de triar una denominació catalana s'ha optat per la que s'extreu més directament del gest, i no de la funció a la qual s'associa més habitualment, sempre tenint en compte les preferències mostrades pels usuaris. Per exemple, s'ha preferit *pinçar* en comptes de *reduir*, perquè *reduir* no fa referència a l'acció que es fa amb els dits (*pinch*, en anglès), sinó al resultat d'aquesta acció. També, i atès que els conceptes denominats són força generals i d'àmplia difusió, la sinonímia s'ha considerat pertinent en alguns casos, especialment

en aquells en què hi ha clarament dues o més formes possibles i amb un cert ús.

Producte final

Els futurs passos van en la línia d'elaborar un producte que reculli les fitxes definitives sobre aquests gestos, amb una alternativa catalana per a cadascun; i també de difondre àmpliament aquest producte per tots els canals utilitzats fins al moment en aquest projecte, destacant-ne el valor del treball col·laboratiu.

A més, com es fa amb tota la producció del TERMCAT, les fitxes s'inclouran també per a la consulta al Cercaterm, i en aquest cas també a la Neoloteca, pel fet que es tracta de formes normalitzades pel Consell Supervisor.

Valoració i perspectives

L'avaluació del desenvolupament del projecte i dels resultats obtinguts ens fa veure satisfactòriament acompanyats els objectius proposats.

D'una banda, el ressò de la iniciativa ha arribat a un públic ampli, i tant les xifres d'impacte com els comentaris rebuts donen indicadors positius quantitativament i qualitativament.

D'altra banda, i pel que fa a la implicació directa dels usuaris, hem valorat que és un projecte en què la seva participació ha estat especialment indicada, ja que es tracta de terminologia molt vinculada a la llengua general i sobre la qual podríem dir que no hi ha experts, tal com els entenem en altres disciplines científiques o socials. No sempre els treballs terminològics es presten a aquesta implicació directa dels usuaris generals, cosa que sí que ha passat en aquest cas, i cal tenir-ho en compte també per no exportar el model indiscriminadament a altres treballs terminològics.

Mai, però, un treball d'aquesta mena no es pot donar per conclòs definitivament. Ens cal, en primer lloc, publicar el treball final amb la terminologia estudiada; en segon lloc, continuar atenent els comentaris dels usuaris a l'entorn de les propostes plantejades, i en tercer lloc, vetllar en el futur per l'actualització dels continguts terminològics consultables en línia, ja que l'àmbit temàtic de treball, la terminologia dels gestos tàctils és, per naturalesa, canviant perquè s'ha d'adequar a noves realitats tecnològiques i socials.